

Abonamentul:

pe 1 an 6 cor.
pe 1/2 an 3—
pe 1/4 an 1-50

ROMANIA:

pe 1 an 10 lei
pe 1/2 an 5—

ȚARA NOASTRĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ.

Redacția
și
administrația

SIBIU
NAGYSZEBEN
strada Morii 8.

De vorbă cu un străin.

Încă un prilej de-a deschide o porțiță în sufletul nostru. Să nu luăm un lucru mare, să nu ne gândim la vre-o instalare, sau la cutare sfințire de biserică. La astfel de ocazii e mai complicată cercetarea, căci în svonul de clopote sufletul se înfășură ca într'un giulgiu și îndemnurile adevărate se pot pitulă binișor după pistrițul paravan de vorbe al unui toast. Să smulgem de astădată din întâmplările curente. Aceste fapte zilnice, oricât de neînsemnate ar părea, au mai multă putere de-a zugrăvi realitatea vieții noastre.

În legătură cu politicoasa primire, de care a fost împărtășit zilele trecute aici în orașul nostru cunoscutul individ Siegescu, vom spune câteva cuvinte. Vom căuta să așezăm pe hârtie o serie de reflecții din o convorbire cu un amic al nostru, străin de această țară, care a avut nenorocul să se oprească aici tocmai în zilele când individul făcea inspecția seminarului „Andreian” și se plimbă triumfător în fața noastră întovărășit de-o suită respectabilă.

— „Amicul meu”, începe vorba distinsul meu oaspe, — „când coboară cineva aici în mijlocul vostru vă vede cu totul în alte culori. Stând departe, cunoscându-vă din auzite și din cetirea ori cât de asiduă a ziarelor voastre, omul își făurește o icoană pe care o cercetare mai amănunțită și-o arată în-

dușmănită cu realitatea. Iată un exemplu: Depărtarea îți dă iluzia unei frumoase pășiri unitare a poporului vostru în lupta lui de apărare națională. Eram obișnuiți să vedem în mișcarea voastră puternicile svâcniri de forță latentă a unui neam care așteaptă și crede în viitor. Idealismul care stăpânește pășirea maselor la atâtea prilejuri ne trezește speranțele cele mai bune. Spunând adevărul, chiar și tipul cărturarului ardelean, cu toate greșurile și lipsurile lui firești, ne inspira simpatie, încredere și mult respect pentru curățenia mâinilor și a inimii cu care înfrânge și loviturile și ispitele unui regim politic dușman. Eră aproape legendar sentimentul de mândrie patriarhală cu care cărturărimea voastră săracă strivea sub disprețul ei secăturile în slujba guvernului. Știam că există câțiva indivizi cari fac frumosul tuturor guvernelor, dar îi socotiam o pecingine trecătoare pe un corp sănătos și eram pe deplin liniștiți când culegeam sentimentul public din ziarele voastre în cari orice „coadă de topor” — cum se spunea acolo într'un limbaj aspru dela munte, — eră aruncată oprobriului celor mulți. Tocmai în această izolare a cărturărimei voastre, în această groază de orice legătură cu „guvernul” urgisit găseam noi țaria voastră. Această credință eră singura noastră mângâiere și mai deunăzi când cu înfrângerea dela Oravița. Știam atât, că ministrul a mai tras de păr din obscuritate o creatură dornică de căpătuială, că numărul transfugilor s'a mai înmulțit cu unul. Dar ce-

team ziarele voastre, deslușeam deacolo fulgerile de dispreț cu care eră desființat acest aventurier și eram pe deplin convinși de ascendentul moral al celor biruiți. Ne dam seama că înfrângerea unei oștiri cu moralul ridicat e preludiul unei biruințe. Și mișcam nepăsători din umeri: „Câți Siegești de ăștia nu se găsesc în camera de vechituri a politicei ungurești!”.

— „Acum că suat în mijlocul vostru și vă văd la voi acasă, se cam schimbă lucrurile. Incep acum să înțeleg puterea de nobilitare a formelor pe care o are distanța. Căci, priviți din apropiere, îmi apăreți cu totul altfel. Stau și mă gândesc de unde să aleg oroarea proverbială a „inteligentei” voastre față de uneltele guvernului, atitudinile foarte firești de repulsiune și dispreț în fața reprezentanților unui regim politic care țintește la nimicirea voastră. Cum zic, stau și mă uit împrejur și rămân buimăcit, aproape consternat de desamăgirea urită care mă încearcă. Căci iată-l, amicul meu, iată-l de pildă pe acest Siegescu venit aici la voi acasă. E acel Siegescu care mai deunăzi a sfidat întregă opinia publică a neamului și-a făcut să tresară mânia și rușinea în toate sufletele cinstite... E acel Siegescu care cu ajutorul baionetelor a spulberat o moștenire curată, moștenirea unui mort cu suflet de apostol, cum a fost Brediceanu al vostru. Și iată-l pe acest Siegescu, pe care l-ați batjocorit zilnic înainte și după masă, l-ați pisat și l-ați dat gata în cuvântări și la gazetă, iată-l venind în mijlocul vostru la câteva luni dupăce

VIEAȚA LITERARĂ.

Un nou curent literar?

„Du bist eine Luxuspflanze,
Nicht schön, doch sehr apart
Ein degenerierter Sprössling
Aus edler, alter Art“.

Curentele literare ar trebui să aibă totdeauna o obârșie firească. Ele nu pot să porniască decât din trebuințele sufletești ale unui popor, sau din spiritul vremii, pe care anumite individualități de seamă îl intrupează. La noi însă nu se întâmplă totdeauna astfel. Am avut și curente cu totul străine de sufletul nostru, căci prin un nenorocit dar de adaptare al unor cetitori, nu este vre-un apostol cât de svâcnit al unei idei, care să nu-și găsiască un întreg cortegiu ca să-l urmeze. Așa de pildă trebuie să ne mirăm și să ne simțim umiliți, de câte ori ne aducem aminte de faptul atât de caracteristic pentru spiritul critic al lumii noastre, că un Macedonschi a reușit odată să organizeze în centrele tuturor județelor din Regat comitete, compuse din societatea cea mai aleasă, cari să-i recunoască și aplaude șefia literară. Și asta într'un timp când steaua lui Eminescu strălucea pe orizontul poeziei noastre.

Firește, nimic nu se spulberă mai repede ca aceste aventuri literare. Cel dintâi vânt sănătos le mătură din cale. Cei adunați în mod artificial

se imprăștie fără urme, iar conducătorul improvizat rămâne o figură urmărită de glumele tuturor băețandrilor.

Istoria literară este însă ca și știința statistice. Ea trebuie să înregistreze orice fenomen, deci și curente de-acele cari nu lasă pe urma lor decât frânturi sau încercări, deșteptându-ți zimbetul de simpatie pentru unii și mila pentru alții. Ar fi interesant a se aduna într'un mănunchi toate eforturile trecătoare de acest fel, visurile sfărmate ale atâtor idealști sinceri și ruinele bizare ale atâtor neputincioși naufragiați, pe cari îi întâlnim în vrafurile revistelor noastre literare. Cu alte ocazii am tipărit câteva capitole din frământările acestei colonii, iar acum — îndemnat de sgomotul ce se face în București în jurul revistei „Vieța Nouă” — mă voiu indeletnici cu cel mai actual dintre silitorii de curente nouă, cu dl Densușianu-Ervin, criticul și poetul în acelaș timp, care în timpul din urmă cu mult neastâmpăr se proclamă singur întemeietor de școală literară și primește în această calitate omagiile elevilor săi conferențieri și ale elevilor unui institut de domnișoare.

Să facem istoricul acestui „curent”. Și să vorbim ceva mai pe larg, căci mi-se pare că aceasta a fost și suprema dorință a dlui Densușianu, de a ajunge o personalitate cunoscută, un om discutat, fie și cu prețul unei nuanțe umoristice.

Așa dar cum a ajuns dl O. Densușianu, din filolog apreciat ce este, un critic pretențios și rătăcit și un poet de toată slăbiciunea? Cum s'a întâmplat minunea asta să se avânte așa de repede la șefia unei școli literare?

Povestea începe așa, că în d-sa se ascundea încă de mult un mic apostol, iar filologia seacă, cu intoarcerea pe dos și pe față a buchilor, cu îngrijirea exactă a virgulelor, nu-l încăpea. Ii trebuia teren larg de manifestare. Și unde-l putea găsi mai ușor ca în literatură, unde hârtia nu te mai întrebă dacă aduci cu tine un dar firesc, ce se cheamă talent? În dorința sa de înălțare romanticul tinăr de odinioară se înfășură deci în mândra haină tricoloră și, instrunându-și lira, aduce, mai întâi un imn de preamărire — cam searbăd ce e drept — părinților săi ardeleni, adunați pe Câmpul libertății dela Blaj:

Din munți și văi, de pe câmpie
Venit-au cete de Români
Să jure toți într'o frăție
Că robi nu sunt, nici vreau stăpâni.

Suflarea 'ntreagă românească
Pe câmp acum s'a adunat
Și nu-i român să nu privească
Cu ochii 'n lacrimi înmuat.

„Jurați acum toți într'o limbă
Că robi n'om fi noi la străini,
Un goim în vrabie nu se schimbă
Nici bradul nu se face spin“.

a lovit atât de amarnic cu copita în mândria voastră. Nici nu cred, în așa scurtă vreme, să se fi putut vindeca șalele bieților voștri țărani — alegători, cari v'au urmat povăța și v'au dat votul schingiuiți și bătuți și iată-l strașnicul biruitor a și coborât între voi, aici în Sibiiu, cum s'ar zice în centrul vostru de căpetenie... A venit aici să vă ia la întrebări în numele ministrului Apponyi, să vă muștruiască băieții pe ungurește, să deie îndrumări profesorilor și să i-se pară că-l trag ușile și ferestrele în venerabilul edificiu al seminarului lui Șaguna... Și iată-l gras, rotund, cu zâmbetul larg de om ajuns, cum se leagănă printre voi, cum tușește, cum se încruntă din sprâncene și face pe grozavul vădindu-și la tot pasul „magnificența“ acest domn... Siegescu... Și toate astea aici la voi în Sibiiu, aici în „centru“ — cum spuneți voi... Ei, și ce faceți voi? Il măsurați cu privirea înghețată a mândriei voastre revoltate? Il priviți măcar odată așa între ochi, cu căutătura de „ține minte“ a țaranului nostru sătul până în gât, căutătură care ar avea darul de-a neliniști binisor somnul de după masă al „ilustrității sale“... Ori, i-s'a spus într'un colț, așa la o parte măcar, vorbe compănite de scârbă potolită: „Ian ascultă, domnul meu, nu te grozăvi și nu tuși și nu mai râde cu bunăvoința asta guturală, fiindcă — între noi rămâie vorba, — dmneata ești o secătură!“... În sfârșit s'a manifestat într'un fel oarecare sentimentul vostru de tradițional dispreț în fața acestei tagme de sicofanți mărunți?... La dreptul vorbind, mi-e cam rușine de răspunsul pe care trebuie să mi-l dau. Căci, pentru Dumnezeu, e curat ridicolă mascarada asta de plecăciune cu care il purtați pe palme pe acest nenorocit. Ce nu i-ați făcut, vă rog, dumneavoastră, cari de altfel — nu-i așa? — nu numărați între pasiunile de frunte și o ospitalitate excesivă?... Oameni în toată firea, i-ați deschis ușile, l-ați poftit înainte, l-ați cinstit cu vin vechiu, i-ați ținut dulce tovărășie în plimbări și l-ați dus oaspe la masă la metropolitul... Va să zică

asta e proverbiala îndărătnicie a „inteligentei“ voastre, curățenia unor moravuri de idealști implacabili?...

„Imi spui de îndatoririle de politeță“ — reluă firul înșelatul nostru amic, — „dar, rogu-te politeța este o minciună convențională a raporturilor normale între oameni. Dar aici la voi nu sunt raporturi normale. Aici e bătaie pe toată linia, aici e luptă cari nici nu îngăduie, nici nu scuză astfel de fleacuri. Și să fim sinceri: de când v'ați găsit voi tocmai așa subțiri, așa politicoși? Mai demult, cu toată încetățenirea formelor nemțești, vă știam mai greoi, mai puțin abili în menajarea oaspeților. Dinpotrivă unii oameni distinși ai voștri de peste graniță ni-se cam plâneau de primirea puțin răcoroasă ce li s'a făcut aici și s'au întors acasă mai încântați de alte calități ale voastre, decât de cele de amfitrioni. Și-acum de-odată astfel de îngrijitoare accese de politețe?... Să fiu iertat, dar mi-se pare, că aici e mai degrabă... *politică*... decât *politeță*... Credința mea e, că avem de-a face cu un nou moment de rău plasată șiretenie provincială cu care ne-ați cam obișnuit în timpul din urmă. Vă ziceți probabil așa: „Să-l încălzim pe Siegescu, să închidem ochii, să ne dăm plainici, până-l duce dracu de pe capul nostru! Așa îndulcit va fi mai domol când raportează ministrului“... Câtă naivitate în această concepție a voastră de politicianism dela țară!... Doar orice abonat al ziarului „Budapesti Hirlep“ vă poate convinge — dacă n'ați învățat nimic din trecutul de atâtea decenii al guvernelor maghiare, — că toate tendințele agresive ale acestei politici de cutropire pornesc dintr'un bine determinat sistem de guvernământ care poate fi în întregul lui desființat, la un moment oare-care, prin o radicală schimbare de regim, dar n'a fost și nu va fi îndulcit nici când de Siegești ambulanti... Pentru că, vezi, acești Siegești sunt mai mult executorii drepturilor voastre scoase la licitație rușinoasă, decât inspiratorii ordinelor ministeriale... — „Și bine să vă dați seama de urmă-

rile firești ale acestor atitudini dubioase. Introduceți din nou vechea notă de severitate în moravurile voastre. Gândiți-vă că nu din astfel de plecăciuni duioase a răsărit unitatea Italiei, sau libertatea constituțională a Ungurilor! Dați-vă seama că la voi nu poate exista decât o *singură* interpretare a cinstei naționale. Că această cinste nu se poate domesticii, nici înfrână în pornirile folosului de-o clipă. Gândiți-vă, că numai complecta voastră izolare tradițională v'a mai ținut în picioare și că aceasta trebuie să vă fie și în viitor singura normă în viața politică. Cu târguirea îndelungată, cu rezonanțele unui utilitarism îngust voi deschideți largi porțile spiritului de căpătuală. Și când acest spirit va triumfa, atunci vei putea vedea în Transilvania — poate — oameni mai grași, mai rumeni, mai înstăriți și cu lanțuri mai groase la ciornicul de buzunar, dar numărul *Românilor* va scădea!

„Căci să scoatem și noi învățământul firesc pe care îl trage din asemeni împrejurări orice suflet maleabil. Iși va zice de sigur astfel: „Dacă a fi român cinstit în politică însemnează a suferi paturi din puștile jandarmilor, înainte, și amenzile solgăbirăului după alegeri și pe lângă asta și suportarea desăvârșitei nepăsări a conducătorilor tăi, — pe când necinstea e tratată de șefii mișcării tale cu vin vechiu și cu masă la metropolitul, — atunci nu se mai plătește să fi cinstit, fiindcă cinstea, ca ori-ce suferință zadarnică, e o prostie! Iată învățământul grozav de primejdios care poate incolți pe urma acestor acte de... politeță!... Mai multă *putere morală* amicii mei, dacă vreți să trăiți înainte!“

Iată reflecțiile pe cari le făcea un străin trecător, în vreme-ce „Telegraful Român“ anunță *întreit* sosirea în Sibiiu a magnificului domn Siegescu, care se preumblă triumfător în fața noastră întovărășit de o suită respectabilă...

Le-am scris aici ca să se știe și — se înțelege — în aceste clipe obrazul nostru e mai mult roșu de rușine, decât de alte slăbiciuni omenești.

A zis — și 'ntreaga adunare
Privirea către steag îndreaptă.
Și toți din piepturi strigă tare:
„Jurăm că lupta noastră-i mare“.

Cu jurământul acesta pe buze dl Densușianu intră în luptă, asigurându-ne că „rob n'o să fie la străini“. Și mărturisim că a luptat destul de aprig la început, în coloanele „României June“ de-acum nouă ani. Și-a ridicat atunci glasul împotriva *snobilor cu pretenții de exotism* cari nu vor să aprecieze arta și literatura românească decât atunci când li-se dă sub etichetă străină. A protestat în contra acelor „suflete hibride“ cari disprețuesc pe cei din clasele de jos „fără să se gândească, că *poate originea lor este mai pe jos decât aceea pe care o disprețuesc*“. A înfierat pe artiștii români, ale căror opere nu sunt decât niște „combinații“ franceze, — căci „din asemenea combinațiuni rezultă ceva incoherent, cu desăvârșire fals, o minciună îmbrăcată în haine confecționate la Paris și nimeni nu se gândește că *în chipul acesta se subtilizează de multe ori arta și literatura la noi, recurgându-se la adaptări bizare, la cărpituri neiertate*. Inchipuți-vă o stofă lucrată la noi, de care s'ar acăta un petec de dantelă fabricată în Franța și veți avea *simbolul acestei arte*. Dar nu asemenea procedeu e necinstit. Artistul înșală pe public, dându-i sub o formă exotica, subiecte românești“.

Frumoase cuvinte! Și vrednice de autorul poeziei „Câmpul libertății“, celce a jurat să nu

fie „rob la străini“... Iar micul apostolat se continuă în aceeași direcție și cu aceleași filipice. În poezie, ce e dreptul, nu mai are noroc, căci, prin un capriciu al sorții, însuș dl Pătrașcu, criticul căzut în desuetudine, îi refuză o serie de versuri.¹⁾ În schimb i-se pun la dispoziție coloanele „Sămănătorului“ și aici, alături de atâția cântăreți și prozatori „dela țară“, împreună cu atâția tineri cari infiripau o mișcare literară sănătoasă, își continuă exprimarea acelorași preocupări.

Deodată o poticnire. Alături de acei tineri venise și dl Iorga să lupte. Și a fost o plăcere să-i vezi la un loc pe cei doi apostoli, precum a fost o desfătare să-i vezi în curând incurcându-se,

¹⁾ Fiindcă e vorba de un creator de curente, e bine să se cunoască măcar o parte din acele versuri refuzate. Le găsim la poșta redacției:

De sunt bune, sau sunt rele
Versurile ce le fac,
Pentru mine sunt mărgelile
Și le 'nșir pentrucă-mi plac.

Nu-s mărgelile mincinoase
Ca să 'nșel pe cetitori,
Nu sunt poate nici frumoase
Căci nu caut admiratori.

De cântat îmi vine dorul
Și de-s singur cânt mereu,
Cânt cum murmură izvorul
Și de ce — nu știu nici eu!

privind cu tot mai multă neîncredere unul la altul și cu tot mai mult necaz. Eră greu să rămână mult la un loc, amândoi având aceleași ținte, amândoi cu aceleași orgolii de a străbate în fruntea unui curent pornit de alții. Vedeai cum relațiile se incoardă, cum dușmănia schinteiază. Și urmarea a fost că dl Densușianu s'a retras de pe teren și a renunțat pentru totdeauna la o direcție așa zicând naționalistă a activității sale, — o direcție unde de altfel d-sa nu adusesese nimic nou și nimic puternic, afară doar de acea poezie slabă și acele juste apostrofe la adresa falsificatorilor culturii naționale.

*

De-acum se îndreaptă spre alte orizonturi, spre o cale cu totul opusă. Omul doritor de a străbate, când i-se închide drumul în dreapta, o ia la stânga. Ambițioșii nu se dau bătuți cu una cu două. Iși înființează o revistă — „Viața Nouă“ — la început cu un program de o rară echivocitate, dar cu vădită dorință apostolică de a întemeia o școală nouă:

Urmați-mă,
Pe-aci e calea
Ce ne va duce 'nvingători;
Aprindeți candela nădejzii
Și fiți în noi încrezători!

Astfel își cheamă la luptă pe tovarășii necunoscuți încă, invitându-i să caute alți zei și alte altare. Și zeii la cari trebuia să se închine

Situația.

În desfășurarea crizei parlamentare s'au ivit câteva momente noi și interesante, comentate de partidele politice conform intereselor lor.

Momentele aceste se reduc toate la un singur fapt pozitiv: în Viena s'a hotărât asupra căii cum e a se rezolvă criza. De aici bucuria autonomiștilor de bancă că ei vor forma guvernul; de aici informația ziarului vienez „Vaterland“ despre o eventuală disolvare a camerelor și alegeri noi pe baza unei reforme electorale octroate; de aici, în fine, svornurile despre o apropiere a fostului ministru (liberal) Lukács László de Kossuthiști, în scopul de a rezolvă criza prin alcătuirea unui guvern Kossuthist sub șefia lui Lukács...

Deși, în aparență, combinațiile ce se fac în jurul hotărârii coroanei par a fi contradictorii, în realitate sunt conglăsurtoare.

Coroana e hotărâtă a rezolvă criza pe cale pacinică cu ajutorul partidului independist (bucuria lui „Magyarország“), dar punând în fruntea guvernului un om de încredere al său (Lukács L.). Dacă, însă, reolvirea pacinică nu va fi cu putință, va urmă disolvarea Camerelor și alegeri noi („întorsătura surprinzătoare a lui Vaterland.“)

Deși știrea despre încercările de aplanare a crizei ale fostului ministru Lukács László au fost desmintite numai de cât, știrea se menține în cercurile politice cu multă pozitivitate. Lukács László nu pentru întâia dată — în acești trei ani din urmă — a fost designat viitor ministru-președinte. Vara trecută când se așteptă în fiecare moment demisia cabinetului coaliționist, Lukács ar fi fost chemat să formeze noul guvern cu misiunea de-a introduce votul universal. Programul lui Lukács e și da data aceasta o programă de guvern de tranziție: 1. prelungirea privilegiului băncii comune pe 2—3 ani; 2. introducerea votului universal; 3. în schimb, câteva concesiile militare admisibile.

Se afirmă că Lukács s'ar fi adresat cu propunerile sale lui Justh, dar acesta ar fi refuzat să intre în tratative nepunând aprobă prelungirea privilegiului băncii comune.

Aproape în același timp cu publicarea acestei informații, a apărut și desmintirea ei: Lukács nu s'a adresat nici lui Justh, nici altui membru al partidului independist. Desmintirea poate să fie adevărată: Lukács nu s'a adresat încă șefilor partidului independist, dar va trebui să se adreseze și se va și adresa, de-adreptul sau prin intermediatori, în cel mai scurt timp.

Firește, partidelor coaliției nu le-ar plăcea șefia liberală, cum peste tot fără însemnate concesiile militare nu s'ar hotărâ nici să sprijinească un guvern oarecare. Mai bine se hotărâsc pentru o nouă „rezistență națională“.

Ziarele mai șoviniste au și început să declare că „națiunea“ nu se va speria de un guvern anti-constituțional ci va ști să reziste cum a rezistat și-acuma's trei ani... Și-atunci va vedea Coroana:

Rezistența națională de-acuma's trei ani a fost destul de impunătoare, deși n'a avut nici un rezultat... Iar o nouă rezistență? — S'ar sfârși cu o complectă derută. N'ar mai fi de partea „națiunii“ înainte de toate comitatele cu administrația lor autonomă. O declară aceasta organul oficial al funcționarilor comitatensi din țară, „Vármegye“, într'un articol de fond iscălit de deputatul Kossuthist Horváth József.

„Dorim să le declarăm celor chemați că nu-i sfătuim să conteze, în cazul unei noi rezistențe naționale, pe sprijinul funcționarilor comitatensi. Abia au trecut trei ani de când cu ajutorul acestei corporații patriotice a fost apărută constituția și-acum din nou să riscăm existența ei? E permis să facem sistem din asta? E permis să abuzăm de spiritul de jertfă al acestei corporații patriotice? Convingerea mea e că nu!... Să reziste, dacă vrea, însăși națiunea. Să reziste parlamentul. Dar a face mereu experimente numai în comptul funcționarilor comitatensi nu e nici „kunst“, nici virtute.“

Acuma's trei ani, comitatele au stat în fruntea mișcării de rezistență, refuzând încassarea dărilor, publicarea recrutărilor, executarea ordinațiilor ministeriale... Nenumărați funcționari au fost suspendați, până în cele din urmă „șefii“ rezistenței naționale s'au înțeles cu Coroana și ajungând la guvern nu s'au mai îngrijit de funcționarii patriotici...

Situația s'a schimbat. O nouă rezistență „națională“ nu mai e cu putință. „Șefii“ de-acuma's trei ani și-au pierdut nimbul patriotismului, iar cei cari își primejduseră atunci existența și-au pierdut entuziasmul...

Acum nu mai rămâne decât supunere oarbă; primirea condițiilor dictate de Viena: guvern sub șefia unui politician străin de coaliție, guvern ce nu va primi nici o concesie, sau apoi „întorsătura surprinzătoare“ de care vorbește „Vaterland“.

Carul coaliției mănânat de independiști a ajuns pe o pantă pe care nu se mai poate opri...

Rolul elementului român în concertul european.

Între dinastia Habsburgilor și a Hohenzollernilor de zeci de ani sustau cele mai amicabile raporturi politice și sociale

Zilele trecute le-a pecetluit cu prezența Sa în capitala Austriei însuș împăratul Wilhelm, iar pentru zilele proximă este deja deplin hotărâtă vizita moștenitorului nostru de tron, Francisc Ferdinand, la curtea română din Sinaia.

Pacea-Europei eră pe aci să se sdruncine din cauza incorporării Bosniei și Herțegovinei la monarhia austro-ungară și dacă am scăpat teaferi de urmările unui războiu crâncen și sângeros, nu puțin a contribuit la susținerea păcii puternicul cuvânt al împăratului Wilhelm și alianța sinceră a României la Austro-Ungaria, ai căror domnitori se vede că trăesc în perfectă armonie și se înțeleg

erau decadentii francezi „nume și opere semnificative, de care va rămânea legată o concepție nouă; aceste nume deși s'au impus în Franța de vre-o zece ani încoace, nu sunt cunoscute la noi precum s'ar cuveni“. Iar altarul la care îi chemă să se plece eră „cultura aristocratică“, — și „a fi aristocrat în literatură înseamnă a avea un suflet ales, de elită, a te ridica deasupra celor mulți... a înlătură din suflet acele umbre cari amintesc origina de jos“.

Nu-i așa că e colossal saltul dlui Densușianu și e cu totul anormală evoluția d-sale dela desperata sa luptă în contra „procedului necinstit de a înșelă publicul cu forme exotice din Franța“ până la acest călduros apel de a îmbrățișă pe decadentii francezi și a înlătură astfel chinuitoarele (vai!) „umbre cari amintesc origina de jos“!... Dar d-sa merge înainte, ici cu izbucniri în contra caracterului popular sau tradițional al literaturii, colo cu divagații în favorul artei pure și a versului liber. Un sistem încheșat nu reușește să clădească, deoarece puterile nu-l ajută, iar în articolele sale artăgoase, în cari adeseori se constituie în propriul său adversar, nu găsești nimic nou. Și nu este nouă nici măcar grandomania dintr'ânsele, căci odată ce a declarat că scopul activității sale este „să înlătore din suflet umbra originii de jos“, afecțiunile aceste, cari torturează conștiința fiecărui decadent, nu mai sunt surprinzătoare.

Ca și când n'ar fi destul de convingător prin teoriile sale, dl Densușianu caută apoi să-și illustreze acest program cu pilde de-ale sale. Deodată își redobândește glasul pierdut în poșta redacției dlui Pătrașcu și se pornește spre versificarea ideilor sale estetice. Vai, sunt niște versuri anemice, cari „se întemeiază pe principiul armoniei interne și al muzicalității strănse“, dar în fondul lor nu pot fi considerate decât drept o tristă simbolizare în proză a unor subiecte confuze. Ceva mai șters, mai rece și mai încălțit găsim cu greu la toți versificatorii similari. Aceste poezii, iscălite „Ervin“, nu ne pot servi decât cel mult ca documente psihologice pentru autorul lor, pe cari ni-l arată cuprins de o vecinică dorință cătră înălțimi, asemănându-se pururea cu imensități, când cu un Ocean, când cu un Munte sau un Vulcan revărsător de lavă, când cu un stejar majestos. „Lumini de fulger“ le zice celor mai multe din aceste vorbării deșarte:

„Se luptă sub povara de lanțuri ruginite
În jurul lui stau chipuri de veacuri — ca tirani
Trimeși să-l ispitească și stavile să-i pue
De cumva prea departe s'ar avântă cu gândul.
— Pe unde n'au fost alții, de unde s'ar întoarce
Prea 'nstrăinat, prea mândru
Și prea cutezător.

Înfrânt de trudă-adoarme cu ochii spre amurgul
Ce 'nsângerează cerul și inima-i, când știe
Că răsăritul iarăș acolo l va găsi.
Adoarme, dar de-odată ea sfântul ce visează

Din peștera-i de-osândă luminile din cer,
În alte lumi se vede — titanică putere
L-a desrobit din umbră, din temnița de fier.

În zori o luptă nouă
Dar este cea din urmă
Sub brațul lui în care revolt-a pus tot focul,
Crispat într'o supremă, sălbatecă 'ncercare,
Verigile se sfarmă și 'n sunetul cu care
Tot lanțul se desface s'aud parcă suspine,
Mor umbre ce vieța mereu i-au urmărit.

Acuma-i el —
Și 'nvingător se duce 'n lume, mulțumit
Că nu mai e supus oricui
C'atăția morți nu mai trădesc
În vieța lui“.

Dacă am voi să fim aspri, am putea să asemănăm această întunecoasă înseilare de cuvinte cu svârcolirile unui Don Chișot, care se crede urmărit de umbre și de dușmani, pe cari îi cucerește, ajungând la culmea încoronată cu razele luminei triumfale.

Și anul acesta dl Densușianu se crede în adevăr ajuns la culme. După câțiva ani de editare a unei reviste, care n'a produs vre-un răsunet în mulțimea cetitorilor și nici de vre-un cerc literar nu a fost luată în seamă, a crezut momentul sosit de a-și proclama biruința. Din câțiva famuli dela Facultate ș-a făcut vestitori umili ai vederilor sale. Din doi-trei poeți tineri și neformați ș-a făcut adepți ai formeii fără formă. Incolo fără nici un talent serios răsărit în preajma

asupra tuturor chestiilor mai vitale din politica cea mare europeană.

Înțelepciunea regelui Carol al României a făcut din statul vasal de odinioară un stat modern, independent, cu o armată bine disciplinată, a cărui prietenie este căutată și respectată de domnitorii vecini și în special de Augustul domnitor al Austro-Ungariei.

Pentru neamul românesc de pretutindene sunt foarte măgulitoare aceste referințe de sinceră prietenie între domnitorii lor și nu au dori, decât ca pretenția domnitorilor să fie pecetluită și de o apropiere sinceră a popoarelor cari locuiesc aceste state vecine.

Cum însă marginile țării românești sunt locuite de supuși austro-ungari de viață românească ce este mai natural și mai firesc, decât ca aceștia să aibă toată libertatea de dezvoltare în statul lor propriu, pentru de a se simți bine acasă și pentru de a nu privi niciodată peste graniță la frații lor, din regatul liber și independent; politica internă a monarhiei trebuie să-și concentreze toate puterile de a-i mulțumi și de a le face viața plăcută aci acasă la ei.

Aceasta o cere rezonul mai înalt de stat, o cere mai pe sus de toate faptul în sine necontestabil, că aceste state sunt imperios avizate unul la altul pentru de a putea ține piept cu năvălirile slave de la nord și cu tendința slavilor dela sud de a se concentra și de se poate a se împreună cu elementul slav dela nord peste capul monarhiei noastre și peste trupul viguros și destul de rezistent al fraților din regatul român.

Nemții din Austria, în frunte cu partidul cel mai puternic de acolo, cu social-cresștinii, se vede că au înțeles importanța statului român și peste tot importanța rolului elementului român în concertul european, și de aci se explică sincera alipire a creștinilor-sociali către Români de pretutindenea, alipire, care s'a manifestat și dat pe față la diferite ocaziuni, dar mai ales s'a accentuat cu multă tărie prin vizita ce a făcut-o primarul Vienei, Dr. Lueger, la București;

prin numirea unei strade din Viena după numele fostului primar al Bucureștilor și prin o mulțime de alte semne, între cari nu cea mai neînsemnată a fost concesiunile ce au făcut austriacii la încheierea convențiunii vamale cu România, acestui stat aliat al lor.

Maghiarii în politica lor de guvernământ nu sunt călăuziți de vederi de acestea. Cât cunoaștem noi referințele partidelor politice maghiare, nici una încă n'a ajuns să se avânte până acolo, ca să înscrie pe stindardul său împăcarea sinceră cu naționalitățile și în special cu elementul român, cel mai numărös și mai puternic dintre toate naționalitățile Ungariei.

Din contră vedem zi de zi cum frații maghiari continuă a nesocoti cele mai juste pretenții ale Românilor, a-i desconsidera și a-i împinge cu de-asila în tabăra unde se găsesc cei mai pronunțați dușmani ai maghiarilor.

Străduințele noastre de zeci de ani a-i face să înțeleagă că sunt pe cale rătăcită, au rămas zadarnice. Ei văd în elementul român și în dezvoltarea acestuia o piedecă pentru planurile lor de maghiarizare — și aici rezidă nenorocirea politice lor.

Pentru că prin faptul, că ei nu se pot răzimi pe toate popoarele din Ungaria, cuvântul lor n'are greutatea cuvenită în Viena, și postulatele lor de drept public totdeauna întâmpină cel mai categoric refuz știindu-se prea bine, că guvernul și partidele politice nu reprezintă expresiunea totalității cetățenilor din Ungaria. Așa se reduce întreaga lor viață constituțională și parlamentară la neputința de a da direcția în viața de stat și atârănarea față de Austria se manifestă la tot pasul ce îl fac, iar nizuințele lor spre independența țării, fie în cele economice, fie în treburi de drept public rămân un pium desiderium. Altcum s'ar prezentă lucrul când s'ar ști în Viena că postulatele maghiare sunt postulatele țării întregi. Și aceasta s'ar putea numai dacă guvernele maghiare în trebile interne

nu ar fi folosit mâna liberă ce li s'a dat, pentru de a asupra naționalitățile și a le face traiul neticnit cum de fapt li se face dela inaugurarea dualismului, fără nici un scrupul, fără perdea și fără pic de muștrare de conștiință.

O îndreptare spre bine este imperios reclamată.

Nu se poate să nu observe politicianii maghiari, că refuzul ce îl întâmpină în chestiile de drept public se bazează pe faptul, că aceste pretenții nu sunt sprijinite pe dorința și voia tuturor cetățenilor. Și sprijinul naționalităților nu-l pot avea, câtă vreme nu se execută legea despre naționalități în mod loial, nu se face o lege electorală europeană cu sufragiu universal cu vot secret și după comune — și nu se abrogă acele legi, cari au înapoiat atât de mult raporturile între elementul conducător și între naționalități. Și mai ales va dăinu nemulțumirea pân'ce legile școlare atât de asupritoare nu vor fi schimbate și readuse la legile din 1868, făcute de umanul și liberalul baron Eötvös, a cărui politică școlară a fost condusă de vederi largi și n'a provocat conflictele, cari azi s'au declarat în permanență între organele statului și între stăpânirea actuală.

Mai puțin nu poate cere un popor cu conștiința demnității proprii, ca și cât cerem noi ca cetățeni autohtoni, cari de mii de ani de zile suntem aici și a căror deviză este că, aici vrem să trăim și să murim.

Și dacă frații maghiari nu vor înțelege nici în ciasul al 11-lea, că politica lor de până aci îi duce la faliment, nu noi vom putea fi învinovați că nu i-am făcut atenți la greșele lor, cerând cu insistență îndreptarea spre bine în interesul țării. Cuvântul hotărîtor este al lor și așteptăm în liniște dezvoltarea lucrurilor, căci așa cum a fost n'a fost bine nici pentru ei, și mai puțin pentru noi.

sa — căci d-nii Hetrat și Minulescu, talentații scriitori, cari au publicat versuri și în „Vieța Nouă“, nu au nimic comun cu nizuințele trude ale lui Ervin — iată-l pornind la propovăduire. În sala unei școale de fete din Capitală această mică dar gălăgioasă familie literară își dă întâlnire și acolo, în prezența unei lumi naive, se țin conferințe despre noua îndrumare, se micșorează valoarea altora, se ridică a lor, și se declară — în aplauzele asistenței — că „acela care avea să introducă în poezia noastră sufletul nou și mijloace potrivite acestuia, este „Ervin“...“

Ridicolul e complet și o vorbă serioasă va fi la locul ei.

Așa numitul „curent“ al dlui Densușianu este, precum vedeți, o bufonerie, căci nu vre-o necesitate sufletească, nici vre-o însușire artistică deosebită l-a îndemnat să-și încerce norocul de om vestit, ci pur și simplu o biată ambiție omenească.

Ambițiile aceste se iartă, căci în mișcarea culturală a ori cărui popor se ivesc asemenea degenerări de tendințe. Dar ceea ce nu se poate ierta este neadevărul, care stă la baza astorfel de încercări. Căci este cu totul neadevărată afirmarea, că literatura noastră de până acum ar fi fost așa de exclusivist „țărănistă“, încât să fi avut nevoie de opoziția unui domn de gustul lui Ervin. Este cu totul fals, că scriitorii noștri de seamă s'ar fi arătat atât de refractari față de

literatura modernă străină și în special față de modernii francezi, încât să fie nevoie de o specială intervenție. Răsfoiți toate revistele noastre din anii din urmă și veți găsi acolo frumoase traduceri din Baudelaire, Verlaine, Régner, Samaine, Wilde, Maeterlinck și Heredia, făcute de scriitori ne-decadenți. Cercetați tot acolo și veți vedea cum directorii dovedeau un înțeles real pentru subtilitățile acelor dintre poeții noștri cari imită cu oarecare talent pe cei străini. Iar dacă dintre noi cineva s'a ridicat împotriva influenței prea simțite a modernilor străini, a fost numai pentru că se impunea combaterea falsificării și a exagerărilor, — iar exagerările aceste le-am combătut și când veniau din partea celor ce forțau nota patriotică în literatură.

Libertatea în artă este la noi deplină și nimeni n'are să se plângă de lipsa de toleranță. Dar să nu se pretindă nimănui a tolera pe aventurierii literari, cari ne tulbură numai seninătatea unei dezvoltări firești.

II. Chendi.

Pulbere.

Căți nu se scald în sângele lor, ca să pară mai frumoși vieții!

Sunt desigur mai deplâns gânditorii decât prostituatele: cei dintâi își vând spiritul, cele din urmă numai corpul...

Să trece...*)

Să trece 'ncet, nehotărâtă, rece
Vieța tristă a amândurora:
O apă tulbure și fără matcă
Din neam de neam, apururi curgătoare.

Tu n'ai nimic... și totuș ai de toate,
Ești un apus ce nu se mai sfârșește.
Iar eu: o umbră ce mă porți cu tine,
Un rege detronat de credincioși-i!

Grăbită vecinic, ca o stea fugară,
Tu treci surâzătoare și senină, —
Ca vecinica și buna Auroră
Pe 'ntinderile-albastre, dimineața.

Și-așa ne pierdem pustiita viață:
Tu culegând pământurilor, floarea
Și eu clădind împărății cu stele!
— Și luna vede soarele... tu nu-l vezi!

*) Din caetul „Gânduri negre în versuri albe“.

REVISTA POLITICĂ.

Un intermediator. Fazele prin cari trece criza actuală sunt aproape identice cu fazele crizei de-acuma's trei ani... S'a ivit chiar și acum un om care încearcă să netezească calea de apropiere între națiunea — kossuthistă și Coroana.

Contele Tassilo Festetich, membru al Camerei magnaților și *persona grata* înaintea moștenitorului de tron, a sosit zilele aceste la Budapesta — după ce în Viena fusese în audiență la moștenitorul de tron — și aici în Budapesta a avut întrevederi cu Kossuth și șefii tuturor celorlalte partide.

Contele Festetich nu face parte din nici un partid și n'a făcut niciodată politică militantă, ci „în calitate de patriot bun — scriu ziarele maghiare — ar dori o rezolvire pacinică a crizei acute prin care trece acum țara“.

În cercurile politice din Budapesta i-se atribuie acestor întrevederi o deosebită importanță, deși nu încapă îndoială că Tassilo Festetich procedează din inițiativă proprie, fără a avea mandat — din nici o parte — de-a începe tratative.

Izbânda autonomiștilor? De câteva zile, „Magyarország“, organul lui Holló și al celor cari cer înființarea băncii naționale comune, repetă mereu o informație despre o „întorsătură senzațională înspre bine“... Întorsătura aceasta e că Viena nu s'ar mai instrăina de ideea ca noul guvern să fie format, exclusiv, de partidul independist.

Informația aceasta a fost primită în toate cercurile politice cu multă neîncredere, mai ales că ziarul lui Holló nu făcea nici măcar aluzie la izvorul de unde provine informația sa invselitoare.

Abia după câteva zile s'a aflat ceva — puțin, nelămurit. Destăinuirea a făcut-o unul dintre prietenii lui Justh.

„Justh a primit informații din Viena în cari i-se relatează despre o convorbire ce ar fi avut loc între împăratul Vilhelm și Monarhul nostru. Împăratul a vorbit despre interesele marilor puteri, despre necesitatea tripla-alianței, despre armată și, între altele, a spus că ar fi de dorit ca armonia monarhiei austro-ungare să se asigure prin apianarea conflictelor interne. Monarhul nostru ar fi

răspuns: „Acum fac încercare cu fuziunea; dacă aceasta nu reușește, voi încercă rezolvirea crizei cu ajutorul partidului independist“. Toate aceste dove-desc că în Viena se caută o rezolvire parlamentară și pacinică a crizei și aceasta nu se poate face decât cu ajutorul partidului independist“.

Bucuria autonomiștilor se întemeiază pe baze foarte șubrede...

„O întorsătură surprinzătoare“. În acelaș timp în care ziarul autonomiștilor scrie despre o apropiată izbândă a celor grupați în jurul lui Justh, ziarul vienez „Vaterland“, ale cărui legături cu moștenitorul tronului sunt cunoscute, publică la loc de frunte o informație politică tocmai contrară.

„După cum suntem informați — scrie acest ziar — cercurile vieneze cele mai competente condamnă intrigile puse la cale de Justh și tovarășii lui împotriva rezolvirii pacinice a crizei și declară fără incunjur că gruparea Justh va avea să răspundă dacă rezolvirea se va zădărnici și va izbucni un nou conflict cu Coroana... Coroana nu dorește conflictul, dar dacă în urma încăpăținării fracțiunii Justh-Hollo nu se va putea încunjura conflictul, nu mai încapă nici o îndoială că va urmă numai decât disoluarea parlamentului și publicarea de alegeri noi pe baza unei legi electorale octroate. Avem cele mai axacte informații că, dacă rezolvirea pacinică nu va reuși, va urmă o surprinzătoare întorsătură în desfășurarea crizei ungare“.

O mărturisire de reținut. Profesorul vienez H. Kretschmayr, într'un studiu al său asupra statului național și al celui internațional, publicat în importanta revistă „Oesterreichische Rundschau“, face următoarea prețioasă mărturisire:

„Toată lumea trebuie să desaprobe astăzi faptul că Maghiarii caută să forțeze prefacerea Ungariei poliglote într'un stat unitar național“.

Desigur, o dreaptă judecată și ne bucurăm că în sfârșit bărbății de știință se luminează asupra stărilor dela noi.

O datorie. Politica partidului naționalităților față de actuala criză de guvern a

fost o politică de expectativă. Fără a constitui o forță numerică în parlament, partidul nostru nici nu a fost consultat asupra crizei, la nici unul din locurile preanalte. Ceice conduc firele după culise au știut să înlătore orice contact cu elementele nemaghiare.

Credem însă că nu a fost tot așa de nimerit a primi situația creată și a privi cu indiferență la desfășurarea evenimentelor. Partidul naționalităților putea, în afară de presă, prin un congres, sau prin cuvântări către alegători, să-și expună credințele în cele actuale.

Dar, poate, nu e târziu. S'ar putea găsi și acum un mijloc oarecare de a face să străbată până sus ce cred reprezentanții naționalităților asupra viitorului apropiat. Cel puțin un manifest iscălit de toți cei solidari, ar trebui comunicat presei interne și celei străine. Cel puțin un protest energic în contra pretențiilor Kossuthiste ar fi la locul lui, pentru a se exprima adâncă noastră nemulțumire față cu astfel de guverne.

Clubul naționalităților are deci cuvântul și, în vremuri atât de tulburi, datoria lui este să vorbească.

CRONICA LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ.

Centenarul din Edgar Poë. Anul acesta se implinesc 100 de ani dela nașterea unui spirit care avea mai târziu să revoluționeze cugetarea omenească prin opera sa.

Edgar Allan Poë, face parte din clasa aceea de gânditori cari nu se pot împacă nici cu formele găsite, nici cu banalitatea prozei, nici cu anumite regiuni exploatare.

Poë a săpat în gândirea veacului său cu atâta forță și originalitate, încât s'a impus lumii ca și alți mulți propovăduitori de cultură.

Opera lui e mare și de felurite nuanțe.

„Povestirile extraordinare“ pe cari Biblioteca pentru toți le dă în traducerea amicalului și colaboratorului nostru dl Iosif Schiopul, sunt desigur chintesența operei fantastice și sugestive a acestei minți strălucite.

Moartea lui Carneri. Zilele acestea a încetat din viață la Marburg în etate de 87 de ani, filozoful Bartolomei de Carneri.

Activitatea acestui mare spirit a fost foarte bogată atât pe terenul politic cât și pe cel filozofic. A scris o mulțime de tratate filozofice, prelucrări și încercări.

În filozofie, Carneri n'a creat nici un sistem propriu al lui. Chiar și în etică, știința lui de predilecție, nu se poate zice c'a dat ceva cu totul original. Dar tocmai opera lui filozofică a fost aceea, care l-a făcut cunoscut în lumea literară de pretutindeni. Cu toate curentele noi, cari au pătruns în filozofie, Carneri a rămas acelaș idealist în concepția sa filozofică.

Opera lui de căpetenie este „Omul modern“, o colecție de strălucite încercări asupra vieții omului, așa cum o înțelegea un idealist ca dânsul.

El arată că în viața noastră se observă unele năzuinți cu totul deosebite. Astfel e tendința continuă spre libertate, care copleșește sufletul omului modern. Nimenea nu poate ajunge fericit. Sunt însă căi, pe cari individul poate ajunge la independență.

Individualismul lui Carneri n'are nici o legătură cu supra-omul lui Nitsche. Este acel individualism nobil, pe care l-au prea mărit toți clasicii germani.

La Berlin se ține expoziție artistică. Pe lângă pictorii germani sunt și austriaci, — cari ocupă o sală specială — apoi eglezi și francezi. Acești din urmă au numai câteva exemplare. Dintre germani, cei mai mulți sunt berlinezi; au expus deastădată un mare număr de portrete.

Iar' am rămas...

„Iar' am rămas singurătății pradă
Și streaje unui gând ce doare-amarnic —
Bătut de ploii și de furtuni, ca bradul,
Inalt' asupra peșterii, vieța-mi!“

De-acum te-ai dus, tu, sburătoare rază
Ce 'nseninai a cerului meu față;
In alte lumi presară strălucirea-ți
De-acum comori din gingășiea-ți dulce!“

A suferinței cruce iar m'apasă!
Și spinii cresc Calvarul troenindu-mi!
Cu biciu de foc azi mi-e brăzdat obrazul
Și 'nsângerat bat înainte drumul!“

— Mi-e sete-acum... izvorule coboară!
Samaritean ferit de ochii lumii,
M'apucă noaptea chinuit de boală...
— Și ceru tu-l aduci, de vii minune!“

Icoana ta...

„Să uită ochi ce nu se văd“ — să zice
Și strămoșeasca pilduire spune
Că lacrimile vremea le usucă,
Că depărtarea stavilă ridică.“

Cătat-am azi în inimă-mi icoana-ți
Să văd de timpul prăfuita urma-i
Ce-adânc știeam că anii ți-o săpase
In totul meu, cum taie plugul brazda.“

...Eream un orb ce caută 'ntuneric,
Un desbrăcat în goliciunea minții,
O pasere ce n'o 'ncapă văzduhul,
Un călător pe mare, mort de sete!“

Și toată știința medicilor vremii
S'a prăbușit, cătându-mi vindecarea:
— Lumina ta crescuse-atâta 'n mine
Incât muream de-o moarte nouă: ochi-ți!“

D. Marcu.

Are și provincia tablouri alese. Sunt artiști din Dresda, Düsseldorf; München-ul are trei grupuri. Sunt reprezentanți și arhitecții mai bine ca de obicei.

Dintre Vienezi atrage atenția Egger Lienz cu dansul de morți al luptătorilor tirolezi din 1809. Portrete bine reușite au Schattenstein, Ivanovici și Quincy Adam. La înălțime este și bătrânul Alfred Zoff. Motivul său dintr'un port din Riviera este plin de viață. Iehudo Epstein redă lagunele; prin măreția figurilor sale reamintește pe Velasquez.

Moartea unui romancier. Dupăcum ne-a adus telegramele știri, zilele acestea a murit bătrânul romancier englez George Meredith, în urma unei boli de inimă.

A fost cel mai mare scriitor de romane din timpul epocii reginei Victoria, dupăcum a fost și Swiburne, cel mai mare poet liric.

Are scrieri de valoare, dar eră puțin cetit, dovadă opera sa capitală „Richard Feverel“, căreia i-a trebuit 19 ani, până a văzut a doua ediție. De abia în ultimii ani a început Meredith să fie apreciat și în Germania.

În Anglia a fost cetit de un număr restrâns de cetitori. Cărțile sale trebuie aprofundate, stilul său este pe alocurea greoi dar foarte bogat în idei, presărat cu mult humor și ironie. Romanele sale au la bază probleme psihologice, dar mai ales ca cunoscător al inimei femești este admirat Meredith în „Victoria“, în „Diana dela Kreuzwed“, în „Egoiștii“, dar mai ales în „Comedianții tragici“.

Meredith a publicat și două volume de poezii. Ele trădează înclinația sa către abstract. Meredith a fost acela care a susținut introducerea căsătoriei pe încercate. N'a fost un dușman al căsătoriei convenționale, care continuă chiar când înclinația reciprocă a dispărut. Poetul s'a născut la 1828 în Hampshire. Moare în etate de 81 ani.

„Slovenski Tizdenik“ ocupându-se în numărul său de Duminecă cu concesiile militare reclamate de Maghiari, arată că reformele ce ar avea să se facă în sinul armatei la dorința Maghiarilor, vatămă adânc interesele naționale ale popoarelor nemaghiare.

Valorosul organ slovac arată că maghiarizarea celor 43 de regimente de infanterie din Ungaria înseamnă o mare nedreptate pentru naționalități. Ceeace doresc Maghiarii să realizeze, este contrar voinței Slovacilor, Sârbilor, Românilor și Germanilor, deci a majorității populației țării și o astfel de încercare a maghiarizării armatei, n'ar rămâne fără urmări.

În fața acestei tendențe de maghiarizare a armatei partidul naționalităților — scrie „Sl. T.“ — nu se poate mulțumi numai cu o simplă protestare, ci va trebui să lupte în tot chipul împotriva pentru a zădărnici machinațiunile maghiare. Nu e permis ca feciorii noștri să fie chinuți și la armată cu învățarea unei limbi străine. Maghiarizarea armatei înseamnă umilirea noastră.

La sfârșit „Slovenski Tizdenik“ scrie că împotriva pretențiilor maghiare trebuie să se pornească în acțiune întinsă, iar cât pentru actuala criză, autorul declară că ea numai realizând sufragiul universal secret și egal se poate rezolva.

Ședințele Academiei române s'au început și se țin zilnic. Zilele aceste și-a pronunțat discursul de recepțiune d-l N. Gane în care s'a ocupat de activitatea răposatului B. P. Hașdeu. În curând se vor decerne premiile acestui an, între cari și marele premiu (12.000 lei. Năsturel-Herescu).

În ședința de astăzi a Camerei Italiene, guvernul a fost invitat să intervină împreună cu celelalte puteri ca să înceteze execuțiunile în Turcia.

Castelul Peleş.

Se împlinesc în anul acesta 43 de ani de când Domnitorul Carol plecat din București într'un poștalion cu 8 cai la ora 5 și jumătate dimineața, ajungea pe inserate pentru prima oară la poarta monastirii Sinaia, unde călugării îmbrăcați în odăjdii scumpe, cu starițul în frunte îl primeau în numele crucei și al evangheliei și-l ospătau din același belșug din care atâția călători răătăciți prin creștetul Carpaților se ospătasera de atâteaori până atunci.

Se împlinesc în anul acesta 34 de ani, de când Domnitorul Carol, uimit de măreția Bucegilor, hotări să-și ridice în aceste locuri sălbatice o locuință pentru mai târziu, în care să-și petreacă în liniște zilele de vară, zilele de odihnă trupească și sufletească.

Și se împlinesc în anul acesta 26 de ani de când Regele Carol, deschidea cu o chee de aur poarta cea mare a castelului Peleş și pătrunde pentru prima oară urmat de Regina, de Mitropolitul țării, de demnitarul statului și de curteni, în coridoarele luminoase ale Castelului care avea să servească de simbol al trăinicieii legăturilor dintre dinastia și poporul român.

Povestea castelului Peleş nu aparține legendelor. Povestea lui nu se pierde în noaptea vremurilor. Povestea lui nouă, scurtă, luminoasă și nobilă ca însăși istoria României moderne, începe în ziua de 10 August 1875, când i s'a pus piatra fundamentală, se intrerupe în timpul războiului independenței și se sfârșește în ziua de 7 Octombrie a anului 1883 când suveranii îi pășeau pragul.

Și cine nu cunoaște astăzi Castelul Peleş? Arhitectura lui corespunde vârstei. Zidurile lui albe, turnurile vesele și ferestrele largi ce se deschid ca niște brațe doritoare de a strânge tot mai multă căldură și lumină dela soare, nu au nimica comun cu tristetea feudală a vechilor castele de pe malurile Rinului sau de pe aiurea.

Castelul Peleş n'are nimic comun cu Versailles, nici cu Saint Cloud, nici cu Schoenbrunn nici cu Windsor nici cu Escorialul. În el nu se oglindește nimic din fastul vremurilor de altădată. În schimb însă, ca și Miramar, Antum, Babelsberg, Livadio sau Neuschwanstein, Castelul Peleş oglindește ceva mai mult. Ridicat în creierul munților, în mijlocul poeziei sălbatice a piscurilor majestuoase și a izvoarelor tumultuoase, Castelul Peleş va rămâne deapaururi expresia luminoasă a unei voințe nestrămutate, a unei inteligențe cumpănite și a unui ales gust artistic.

Și-acum să ascultăm prima cuvântare regală care a răsunit între zidurile noului lăcaș:

„Am clădit acest Castel ca un semn trainic că dinastia, aleasă liber de națiune, este adânc înrădăcinată în astă frumoasă țară și că răsplătim dragostea poporului Nostru cu încrederea nemărginită pe care o avem în viitorul scumpei Noastre Patrii. Împlinesc dar o datorie sacră, o vie dorință, ridicând cu vin Românesc, în această casă a Noastră, cel întâi pahar în onoarea și fericirea României.

Să trăiască draga Noastră Țară!“

De îndată ce pășești pragul castelului, penajii casei — portretele strămoșești ale Hohenzollernilor drepti și tăcuți în armurile lor, te primesc în numele urmașului lor, în numele lui Carol I, primul rege al României.

Această ilustră galerie de strămoși începe cu cei d'întâi conți de Zollern — cu Wolfgang (948) atât de vechiu încât despre el vorbește mai mult legenda de cât istoria și cu Burkardh (1080). Urmează apoi Frideric și Frederic al IV, cei mai vechi acoperiți de zale, iar cei mai noi investimântați în catifele și dantele. Iată și pe Eitel-Frideric I cel ales de dieta din Francfurt să meargă și să ofere lui Rudolf de Hasburg, cumanatul său, coroana imperiului german. Iată apoi

pe Eitel-Frideric VI locotenent credincios al marelui Carol Quintus mort pe câmpul de bătăie de la Pavia și decorat de împărat cu colanul ordinului Lâna de aur. Și strămoșii dinastiei se succed unul după altul, unul mai ilustru de cât altul.

În capul scării de onoare a castelului, se află un coridor bogat încărcat de lucruri de artă — arme scumpe, vase bogate, sipete vechi, dulapuri sculptate de mâini de măeștri, ibrice curioase și meșcioare smălțuite...

Sala de mâncare, una din cele mai minunate încăperi ale Castelului, construită în stilul Renașterii, cu mobilierul îmbrăcat în piele de Cordova și cu geamurile ei colorate, reprezintă felurite scene din viața seniorilor de altă dată, te uimește cu atât mai mult cu cât ochii îți sunt furati de numeroasele vase mari de faianță, cupele de Venetia și potirele de aur și de argint ce se odihnesc pe înaltele cămine din sală.

Să trecem acum în sala de serbări. Iată-ne transportați de-odată într'o adevărată galerie din Alhambra. Tavanul și pereții împodobiți de aurării, lasă să se desprindă un brâu de lespezi smălțuite cu desene albastre și galbene. În fundul sălei o fantână arabă își plânge susurul ei limpede și cristalin.

Salonul cel mare, rece și ceremonios ca și o primire oficială îți impune prin noblețea și corectitudinea stilului său.

Alături de el se află un mic cabinet în stilul lui Ludovic XV, tapetat cu scene pastorale de Lancret, și în care se păstrează un lucru rar și de preț — un pian vechiu de prin secolul XVI, care pe vremuri făcea parte din mobilierul castelului din Montreuil și care se crede a fi aparținut Elisabetei sora lui Ludovic XVI.

Nu mmai vorbim de sala de muzică, celebră prin seratele muzicale și literare ce Carmen Sylva le dă așa de des. Nu mai vorbim nici de cabinetul de lucru al Majestății sale. Destul să spunem că văzându-l pentru prima oară te întrebă mirat, dacă nu cumva stăpânul casei nu este un literat sau un bogătaș pasionat de artă.

Nu... El este Regele României, omul lipsit de aparatul teatral și fastul convențional care impune lumii vulgare, omul cu ținută rezervată și gestul sobru, omul cu firea naturală și sinceră care nu caută să amăgească privirile sau să surprindă inimile cu aparențe zadarnice.

Intr'o scrisoare pe care M. S. Regina o adresă mamei sale Prințesa de Wied, scria:

„Carol e fire nobilă. Eu îl compar cu Wilhelm de Orange. Experiențe cele mai triste nu-l clintesc, îi întăresc și mai mult sângele rece și echilibrul facultăților. Când are niscai dovezi de vre-o nerecunoștință josnică, dă din umeri și iartă. Puțin îi pasă că nu e judecat cum merită. Când n'o mai fi o să-i zică: „Carol înțeleptul“.

Acesta este Castelul Peleş și acesta este stăpânul care îl locuiește de 26 de ani... Îi stăpânul, întemeetorul dinastiei române a cărei înfrățire cu poporul, ziua de 10 Mai o celebrează prin glasul și inimile întregii suflări românești.

Mulți ani trăiască, și stăpânească-l încă mulți ani în pace, el care pe câmpul de luptă a dat probe că războiul nu-l înspăimântă, și stăpânească-l încă mulți ani până în adânci bătrânețe, până când albul coroanei Lui de oțel se va face una cu albul veneratului Său păr.

Și în Sibiu lupta dela Aspern s'a comemorat cu o sărbătoare deosebită.

De reținut avem că soldații regimentului 31 — a cărui contingent îl formează românii — au stârnit admirația generalilor lor și a publicului azistent prin jocurile naționale „Călușorul“ și „Bătuta“.

Deasemenea cuvântarea protopresbiterului militar Pavel Boldea, ținută la banchetul dat, merită toată lauda.

O călătorie în Franța.

La țară. — Epinal. — O dramă a lui Henry de Bataille. — O conferință.

Singur, cu toiagul în mână pornesc să cutreer ținutul îmbrăcat în ceața sură a zilelor de Marte, amortit încă de frigul iernei întârziate. — Străbat sate întocmite gospodărește, cu trainice case de piatră, cu uliți largi, pietruite, cu biserică bătrâne, ale căror ziduri înnegrite le mângâie ramurile arborilor seculari, ori frunzișul de iederă. În văile largi, printre pajști întinse, curg domol riuri liniștite; mai departe pe ogoare muncitorii trag brazdă adâncă și svârli grăunțele în pământul proaspăt, ravăn; iar sus pe plaiuri printre vii, se văd piramidele aracilor de hamei, ca scheletul unor colibe părăsite. Pe un dâmb o fermă singuratecă, înconjurată cu ziduri de cetățue, cu turnuri la colțuri, cu portal d'asupra căreia de abia se mai deosebesc armele primitiv săpate în peatră. Singură, răzlețită, ea îți amintește vremuri trecute de nesiguranță și de lupte; o privesc cu dragoste pentru poezia care se desprinde din zidurile ei, pentru trecutul reînnoit care vorbește prin ea: așa vor fi fost casele tuturor acelor cavaleri de țară, acelor boerănași pe care i-a înghițit, i-a prefăcut, ori i-a nimicim marile sbuciumări sociale și pe care i-a înlocuit arendași prozaici în hărnicia lor negustorească.

Sunt și centre în care viața svăcnește intens, în care industria a șters culoarea rustică a regiunii. În jurul Lunéville sunt uzine uriașe: filaturi, fabrici de automobile, de porțelane, de sticlărie fină — cristalele de Baccarat au un renume mondial. Toate astea dau de lucru la mii de oameni, pe care ogoarele fărâmițate nu i-ar mai putea hrăni. Dombasle-sur-Meurthe cu salinile, cu fabricile lui chimice, cu canalul ce merge până la Rin, cu furnalele lui uriașe, ulițele negre de cărbune, e icoana tipică a vieții înfrigorată de uzină, care e poate semnul cel mai caracteristic al epocii în care trăim. Dincolo de marile clădiri sgomotoase, afumate, sunt lungi șiruri de case pentru lucrători, construite la fel, aliniate, numerotate, ca compartimentele unui dulap de marfă, ori a unei cutii de colecție. Lucrătorii par de altfel veseli, sănătoși și mulțumiți. E un întreg popor de oameni mărunți și vioi, pe care în ceasurile când lucrul se întrerupe, îi vezi furnicând pretutindeni, pe uliți, înaintea caselor, în cafenelele spațioase, cu mese de marmoră, unde ceice n'au pe nimeni își beau vinul și-și mănâncă prânzul servit de birtaș, ori scos din buzunar. — Pe ceilalți îi vezi pe marginea canalului de navigație, răzimați de picioarele podurilor, ori al schelărilor pe care circulă vagonete, prânzind în tovărășia mamei, nevastei ori copiilor.

Iarăș în tren, spre Vosgii păduroși.

Ajung în Epinal — care-i capitală de departament și mare garnizoană militară ca și Lunéville — într-o dimineată rece și urită de desnădăjduit. Vântul vâjăe răsbînd din munți spre câmpie și fluturând pânza de ploae, vârgată cu fulgi de zăpadă. Mozela curge tulbure, furioasă, izbind îndărătnic în malurile zidite, ce o țin în cleștată. Trecătorii zoresc pe stradă, răbejiți și speriați.

Eu mă încapăținez să cutreer orașul, măcar că n'am nici pelerină de cauciuc, nici blana de capră cu părul în afară, pe care o poartă și bărbații și femeile pe o astfel de vreme pe aci. Umbrela mea își încordează coastele, tremură de frică să nu fie întoarsă pe dos și slujește și ea cât poate. — Când nu mai pot răbdă într-un unde văd cu ochii, lăsând guidul să se odihnească. Întru astfel într-o mare biserică neisprăvită, în care totuș se servește și pe pereții căreia afișe mari albastre, chiamă pe credincioși, în numele

episcopului, la pelerinagiul la Roma, cu prilejul sfințirii Ioanei d' Arc.

Pe malul Moselei, în mijlocul unei grădini mă atrage o casă caracteristică, cu terasă pe sus pe acoperiș, cu arhitectura și decorul ei antic. E *casa romană*, zidită pe cheltuiala unei doamne bogate, sub auspiciile societății istorice și după chipul caselor din Pompei. Ea va alcătui un muzeu, deocamdată însă încăperile stau goale și în atrium basinul, în care ar trebui să țîșnească apa, pentru a răcori aerul — care aci nu e însă nici odată așa de fierbinte ca în sud — se acoperă încet de praful pe care-l lasă vizitatorii. Alături de ea o clădire cu coloanele tot în stil roman, în care e instalată biblioteca publică: patruzeci de mii de volume pentru un oraș de treizeci de mii de locuitori.

Trec prin piața Bursei, pe care se ridică de curând o frumoasă fântână în linii simple: în mijloc pe soclul de granit statua în bronz a fecioarei din Orleans, în cămașa ei de păstorită, cu spada mântuitoare în mână, — și mă îndrept spre biserica Sfântul Mauriciu, care e cel mai de seamă monument al orașului. E clădită în secolul al XVII, dar a fost restaurată de atâtea ori, încât nu mai poți deosebi ce e într'adevăr vehi în acest colos, care innăbușe cu masa lui toate casele dinprejur. E un exemplu de combinare a stilului gotic și roman, are o intrare, cu firide, sculpturi și pilastri subțiri, foarte eleganți în liniile lor fine. Înăuntru deoparte și de alta arcade triple de toată frumusețea, sub ele altare și mai mari și mititele, a căror piatră aspră a fost îmbrăcată cu plăci de marmoră, bătute spre mulțămire de credincioși. — Caracteristic e o punere în mormânt: sculptură medievală, primitivă și vitraiurile uriașe, alcătuite numai din elemente geometrice, fără figuri. Clopotnița, în patru muchii stă neisprăvită, trunchiată, iar de o parte și de alta zidurile se sprijină pe contraforturi și pe două turnuri rotunde 'nalte, ca turnurile de pază ale întăriturilor medievale.

Muzeul e și aici ca pretutindeni în Franța admirabil înzestrat; nicăiri poate nu se prețuiește mai bine acest excelent mijloc de cultură. E o sală de antichități romane și vechi franceze, o sală de mulaje și statui, o colecție foarte bogată de arme din toate epocile, o mare colecție numismatică, instalată în acelaș etaj cu pinacoteca. Aceasta are originale de Holbein, de Rembrandt, Velasquez, copii după Rafael și numeroase opere ale celor mai de seamă maeștrii francezi din secolul al XVII până azi.

La teatru se joacă „Femme nue“ de Henry de Bataille. Mari afișe de reclamă, care contrastează cu mititele afișe albe, tipărite mărunț, ale teatrelor din Germania, chiamă lumea cu cuvinte de laudă pentru piesă a cronicarilor din marile ziare cotidiene. — Reclama e de astfel dreaptă: e o piesă, care se ridică d'asupra mormanului de lucrări de tot felul, pe care sute de autori dramatici le zvârli publicului ca dintr'o manufactură. Jocul e admirabil: actorii sunt stăpâni pe ei și perfect de mlădioși și de naturali în mișcări și în limbaj.

Se aduce pe scenă în „Femme nue“ (titlul e acela al unui tablou, opera eroului principal care e un pictor) acelaș conflict dintre legăturile de familie și dintre dragostea pentru o altă femeie, pe care-l înfățișează și d'Annunzio în Gioconda. La sfârșit bărbatul conștient de datoria de a rămâne alături de femeia lui, pe care încetase de a o mai iubi, îi propune o viață pașnică, în care el ar fi gata să facă pentru ea toate sacrificiile, o viață liniștită de buni prieteni fără explozii de dragoste pasionată, ca în vremea care a precedat căsătoria lor și când ea servise de model pentru tabloul care l-a făcut celebru, îi propune acea viață de tihnă prozaică cu care încheie Tolstoi Război și pace și Fericirea de a iubi.

Femeia însă, care doriă iubirea și numai iubirea, rămâne nedumerită în patul ei de suferințe și când fostul ei adorator, un om simplu și grosolan, pe care ea îl desprețuise pentru a-și închină viața și ființa ei întreagă lui Vernier, pictorul, când acest adorator îi propune să plece cu el, ea pleacă. Acest desnodământ e o apoteoză a iubirii și tocmai pentru asta o scuză pentru Vernier, țărît într'o iubire nouă de puteri cari par'că nu stau sub imperiul voinței omenești.

Mi se pare că e caracteristic faptul că aproape toți romancierii și dramaturgii moderni își aleg subiectele tocmai din acele cercuri sociale în care viața, sentimentele, pasiunile au ajuns la o diversitate și la o rafinare, pe care n'au cunoscut-o alte vremuri și nu o cunosc masele mari.

A doua zi e târg — și natura înduioșată de rugăciunile atâtor femei bătrâne, cari vin să-și vândă portocalele, cofeturile, zarzavaturile, pânzeturile și jucăriile, s'a domolit. E senin, văzduhul e transparent și rece, primenit par'că... Mă plimb printre rândurile de boltite înseilate din bețe slabe și pânză veche, în sgomotul amestecat al cumpărătorilor ce vorbesc tare și a negustorilor ce chiamă mușterii. Pe piață, unde a mai rămas o bucată de loc larg s'a postat o păreche de trubaduri: un trubadur și o trubadură. El palid, mărunț la stat, privind inspirat ca un amoretat ce face serenadă iubitei, cântă din gură și din chitară, ea tânără încă cu obrazul pudrat și buzele rumenite susține *primul* cu vocea-i de soprană. Sunt cuplete ușoare, melodioase, gingașe ori triviale pe cari lumea le ascultă apoi le cumpără. Și mereu se îngrămădesc fete, soldați, băeți de prăvălie, ba iată și moșnegi și bătrâne. Și deodată unul începe să cânte cu cei doi împreună, apoi altul și iar altul, până ce deodată mă pomenesc că toată lumea cântă zămbind, clătînd capul fericită, un cântec păgân de vin și de dragoste sub zidurile posomorite ale bisericii Sfântu Mauriciu.

După prânz mă urc pe promenada Castelului, care de sute de ani nu mai trăește, dar ale cărei ruine acoperite de iederă, de mușchi și de licheni, fac cel puțin un decor pitoresc pentru această grădină de desuptul căreia orașul s'așterne pe cele două maluri ale Moselei până în văile adânci ale munților. Privesc un stejar străpuns ca de un sfredel în mijlocul trunchiului sub crăci: plăcița spune că l-a izbit un obuz prusian în 1870. De sub el se văd în depărtare înălțimile, pe cari stau forturi, menite să împedice alte obuze străine, cărora le-ar mai veni pofta să străpungă stejarii.

Seara mă duc la o conferință ținută sub auspiciile societății geografice de René Moulin, directorul Lumei coloniale și maritime și colaborator la „Revue hebdomadaire“. E un tânăr spileuit cu figura strălucitoare de inteligentă și spirit — el vorbește de populațiile Turkestanului de Turcmeni, Kirghiji, Uzbegi, Sarți — cu aceea volubilitate cuceritoare, caracteristică rasei. Pentru prima oară fac cunoștință cu această mlădioșie a spiritului francez, care face posibilă tratarea unui subiect arid într'o formă captivantă.

Plec foarte mulțumit dealungul Moselei și nu mă îndur să mă duc să mă culc. Pentru că în nopțile de început de primăvară, când răul se svârle sălbatic, când luna de-abia sparge cu strălucirea ei albă nouri negri ca de fier, atârnați par'că de vârfurile brazilor, și când puținele lumini ale cheiului se resfrâng timide în undele repezi, vijelioase — peisagiul e de o măreție fascinantă, el îți însuflă fiorul tainelor nepătrunse și al vecinicilor puteri elementare.

G. C. Ionescu.

